

Valentina LAVRENČIČ
 Lenča HUMERCA ŠOLAR
 Blaž BARBORIČ

Na pragu prve generacije regionalnih prostorskih planov

V Sloveniji smo že leta 2017 z Zakonom o urejanju prostora (ZUreP-2, Ur. l. RS, št. 61/17, 199/21 in 20/22, v nadaljevanju: ZureP-2) uvedli regionalno prostorsko planiranje kot strateško prostorsko načrtovanje, leta 2023 pa smo v državi začeli proces prve generacije regionalnih prostorskih planov (v nadaljevanju: RPP). Poudarek je na povezovanju strateškega prostorskega načrtovanja z razvojnim načrtovanjem na regionalni ravni, saj morata biti cilj in namen procesa trajnostni razvoj in celovit pristop k urejanju prostora. Strateško prostorsko načrtovanje se loči od izvedbenega prostorskega načrtovanja. Ob povezovanju različnih vidikov želimo optimizirati celovit pristop na območju razvojne regije, da se doseže skladen, uravnotežen in racionalen razvoj. Podpiramo participativni pristop, s katerim razvojne izzive, s katerimi se soočajo država in občine, lažje rešimo v sodelovanju in dogovarjanju, tj. v partnerskem odnosu med administrativnimi

ravnimi na območju razvojne regije. Zato si pri pripravi RPP želimo aktivnejšo vlogo resorjev, občin in drugih udeležencev in enakovreden dialog. Razvojne regije morajo RPP pripraviti in sprejeti do konca leta 2026. Sprejeti RPP bodo v pomoč pri pripravi regionalnih razvojnih programov (v nadaljevanju: RRP) za naslednje programske obdobje. Ker želimo primerljive RPP, izdelane na enak način na podlagi enotne uporabe ustreznih razpoložljivih podatkov, bo proces prve generacije RPP v vseh regijah v državi potekal sočasno in na enoten način.

Ključne besede: regionalni prostorski plan, trajnosten razvoj, strateško prostorsko načrtovanje/planiranje, celovitost, sodelovanje, regionalni razvoj

1 Uvod

Urejanje prostora na regionalni ravni je ključnega pomena za skladen regionalni in uravnotežen prostorski razvoj države. Instrument strateškega prostorskega načrtovanja na regionalni ravni je regionalni prostorski plan (v nadaljevanju: RPP), tj. prostorski strateški akt, s katerim se država in občine na podlagi *Strategije prostorskega razvoja Slovenije* (v nadaljevanju: SPRS), njenih akcijskih programov, drugih razvojnih aktov države in razvojnih ciljev Evropske unije dogovorijo in uskladijo o prostorskem razvoju posamezne razvojne regije ter določijo bistvene razvojne priložnosti in usmeritve za občinske prostorske akte.

S pripravo RPP se uresničuje načelo usklajevanja interesov in sodelovanja državne in občinske ravni na območju posamezne razvojne regije. V okviru priprave RPP se morajo država (resorji) in občine dogovoriti in uskladiti zasnove prostorskih ureditev na območju posamezne razvojne regije, dogovorjene rešitve pa morajo upoštevati pri nadaljnjem načrtovanju in pri izvedbi načrtovanih prostorskih ureditev. Občine se morajo dogovoriti in uskladiti glede zasnov posameznih ure-

ditev lokalnega pomena, ki zaradi svoje lege ali učinka segajo na območje več občin (npr. večje gospodarske in industrijske cone), državni resorji pa morajo uskladiti zasnove prostorskih ureditev državnega pomena.

2 Ocena stanja

V državi imamo upravni sistem, ki ima teritorialno in institucionalno dve upravni ravni – državno in lokalno. Ker ni na regionalni ravni pravne osebe z legitimiteto odločanja in ustreznimi finančnimi viri, so razvojne odločitve sprejete na državni ravni ali na lokalni.

Od osamosvojitve leta 1991 se strateško prostorsko načrtovanje v Sloveniji ne izvaja. Prostorsko načrtovanje je zasnovano bistveno ožje in pri njem je poudarjeno izvedbeno prostorsko načrtovanje. Strateško prostorsko načrtovanje se v širšem pogledu izvaja le prek SPRS, ki pa je zelo splošen prostorski dokument, saj določa le usmeritve za nadaljnje prostorsko

načrtovanje. SPRS praviloma ne vsebuje odločitev, katere dejavnosti in na kakšen način se bodo te porazdelile v prostoru oziroma katere prostorske ureditve so potrebne za zelen nadaljnji razvoj države.

Načrtovanje razvoja dejavnosti je prepuščeno resorjem, t. i. sektorizacija prostora, ki vsak zase ločeno načrtujejo svoje dejavnosti in jih usklajujejo z drugimi. Država prostorske ureditve iz svoje pristojnosti načrtuje z izvedbenimi državnimi prostorskimi načrti, za katere da pobudo pristojni resor. Zaradi odsotnosti predhodnih odločitev, katere prostorske ureditve so potrebne za zelen nadaljnji razvoj države, postopki izvedbenega prostorskega načrtovanja potekajo dolgo, saj je treba v postopku priprave teh enostransko načrtovane prostorske ureditve uskladiti z vsemi resorji in tangiranimi občinami.

Pristojnost urejanja prostora je v skladu z *Zakonom o lokalni samoupravi* (ZLS, Ur. l. RS, št. 94/07, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12, 14/15, 11/18, 30/18, 61/20 in 80/20, v nadaljevanju: ZLS) popolnoma prepuščena občinam kot izvirna pristojnost. S tem je slovenski prostor razdrobljen na 212 občin, ki so si po velikosti, številu prebivalcev in gospodarski moči med sabo precej različne. Najmanjša občina ima manj kot 400 prebivalcev, največja, Mestna občina Ljubljana, pa približno 280.000. Dodatno ima 12 občin status mestnih občin. Občine vsaka zase pripravljajo strateške prostorske dokumente in jih praviloma spreminjajo ob vsakokratni spremembi izvedbenih občinskih prostorskih načrtov. Pri načrtovanju prostorskega razvoja ne sodelujejo med seboj, čeprav je zakonsko določenih več načinov za to. Medobčinsko sodelovanje je lahko neformalno, v pogodbenem razmerju ali institucionalizirani obliki (organi skupnih občinskih uprav, organi skupnega upravljanja javnih zavodov, javnih podjetij, javnih skladov, javnih agencij in interesne zveze občin). Občine najpogosteje sodelujejo na področju redarstva in skupnih inšpekcijskih služb, pri komunalnih zadevah (vodovod, odpadki, kanalizacija), na področju zdravstva, turizma in promocije, prednost pa dajejo predvsem neformalnim oblikam sodelovanja (neformalna srečanja med župani in projektno sodelovanje) ter tudi sodelovanju v skupnih zavodih in podjetjih, sodelovanju v lokalnih akcijskih skupinah, skupnih občinskih upravah in pri regionalnih razvojnih agencijah.

Zaradi razlik med občinami in manjkajoče vmesne regionalne ravni prihaja do težav pri izvajanju posameznih nalog regionalnega pomena, kot so javni promet, prostorsko načrtovanje, ravnanje z odpadki, naravne nesreče itd. Te naloge so premajhne, da bi jih izvajali na nacionalni ravni, hkrati pa prevelike, da bi jih lahko izvajale občine same. Pri učinkovitem izvajanju zahtevnejših nalog imajo težave zlasti majhne občine, saj se srečujejo s pomanjkanjem osebja in sredstev, prav tako so šibke v razmerju do države.

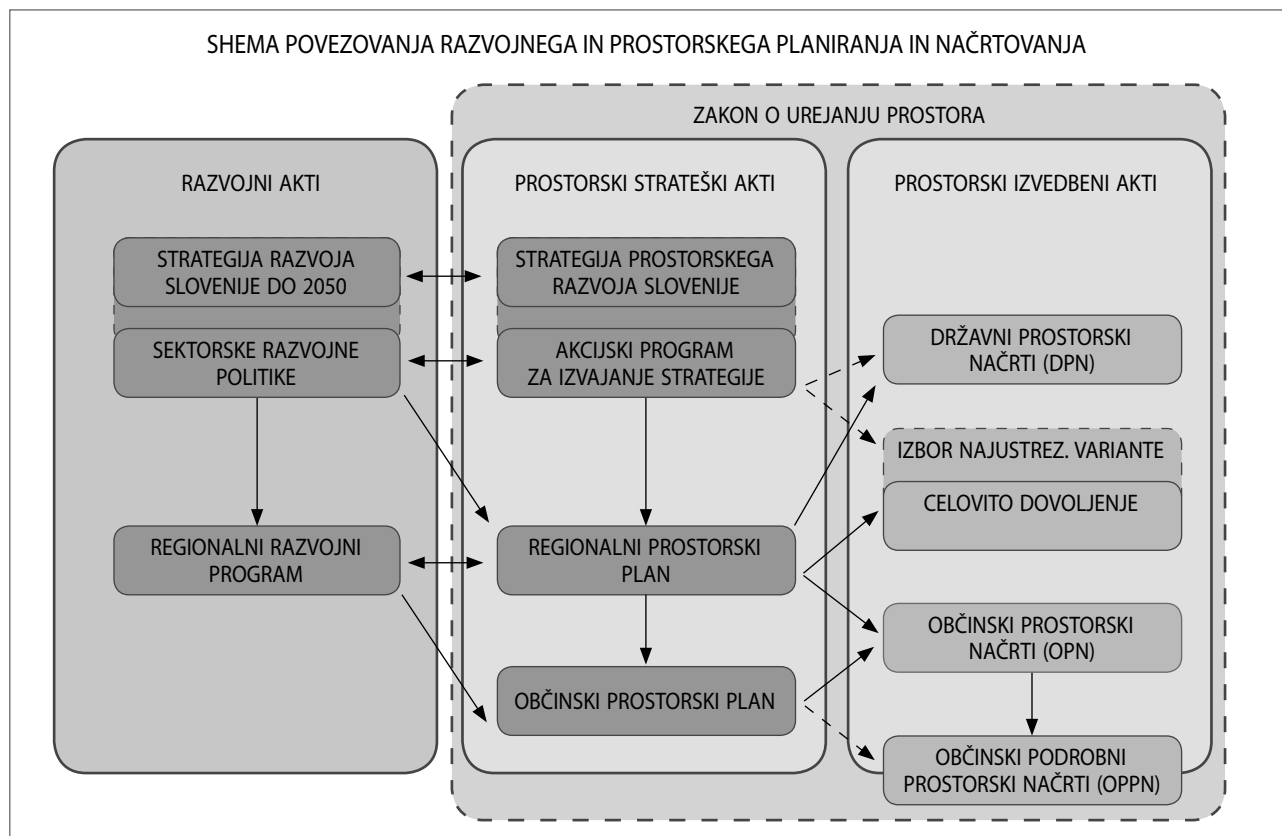
Analize so pokazale pomanjkanje instrumentov za sodelovanje in usklajevanje razvojnih ciljev med različnimi administrativnimi ravni (država, občine). Nekatere razvojne izzive, s katerimi se soočajo država in občine, bi lažje rešili v dogovarjanju in oblikovanju integralnih prostorskorazvojnih rešitev.

3 Uvajanje regionalnega prostorskega planiranja

Regionalno prostorsko planiranje je bilo v Sloveniji uvedeno že leta 2003 z *Zakonom o urejanju prostora* (ZUreP-1, Ur. l. RS, št. 110/02, 8/03, 58/03, 33/07, 108/09, 80/10 in 61/17, v nadaljevanju: ZUreP-1), regije so pripravljale regionalne zasnove prostorskega razvoja (v nadaljevanju: RZPR), kar sta priprava in sprejetje Zakona o prostorskem načrtovanju (ZPNačrt, Ur. l. RS, št. 33/07, 70/08, 108/09, 80/10, 43/11, 57/12, 57/12, 109/12, 76/14, 14/15, 61/17 in 199/21, v nadaljevanju: ZPNačrt) leta 2007 prekinila in ustavila.

Regionalno prostorsko planiranje se je začelo ponovno uvajati leta 2018 z ZUreP-2. Zaradi odsotnosti upravne ravni regij se je to oprlo na sistemske rešitve politike skladnega regionalnega razvoja v državi v skladu z *Zakonom o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja* (ZSRR-2, Ur. l. RS, št. 20/11, 57/12, 46/16 in 18/23, v nadaljevanju: ZSRR-2). Regionalno prostorsko planiranje velja za strateško prostorsko načrtovanje, RPP pa velja za strateški prostorski akt, pripravljen na ravni razvojnih regij. V Sloveniji je v skladu z ZSRR-2 12 razvojnih regij, ki so funkcionalne ozemeljske celote in prostorsko praviloma sovpadajo s statističnimi regijami.

Zakon o urejanju prostora (ZUreP-3, Ur. l. RS, št. 199/21, 18/23, 78/23 in 95/23, v nadaljevanju: ZUreP-3), sprejet konec leta 2021, je ohranil določbe glede priprave RPP ter dodatno določil, da morajo razvojne regije pripraviti in sprejeti RPP do konca leta 2026 oziroma do 1. januarja 2027. S pripravo RPP se uresničuje načelo usklajevanja interesov in sodelovanja državne in občinske ravni na območju posamezne razvojne regije, saj se morajo država (resorji: ministrstva in državne javne službe) in občine dogovoriti in uskladiti zasnove prostorskih ureditev na območju posamezne razvojne regije. Dogovorjene rešitve morajo upoštevati pri nadaljnjem načrtovanju in izvedbi načrtovanih prostorskih ureditev.

Slika 1: Shema, povzeta iz obrazložitve ZUreP-2 (vir: Ministrstvo za okolje in prostor, 2016)

4 Povezovanje strateškega prostorskega načrtovanja z razvojnim

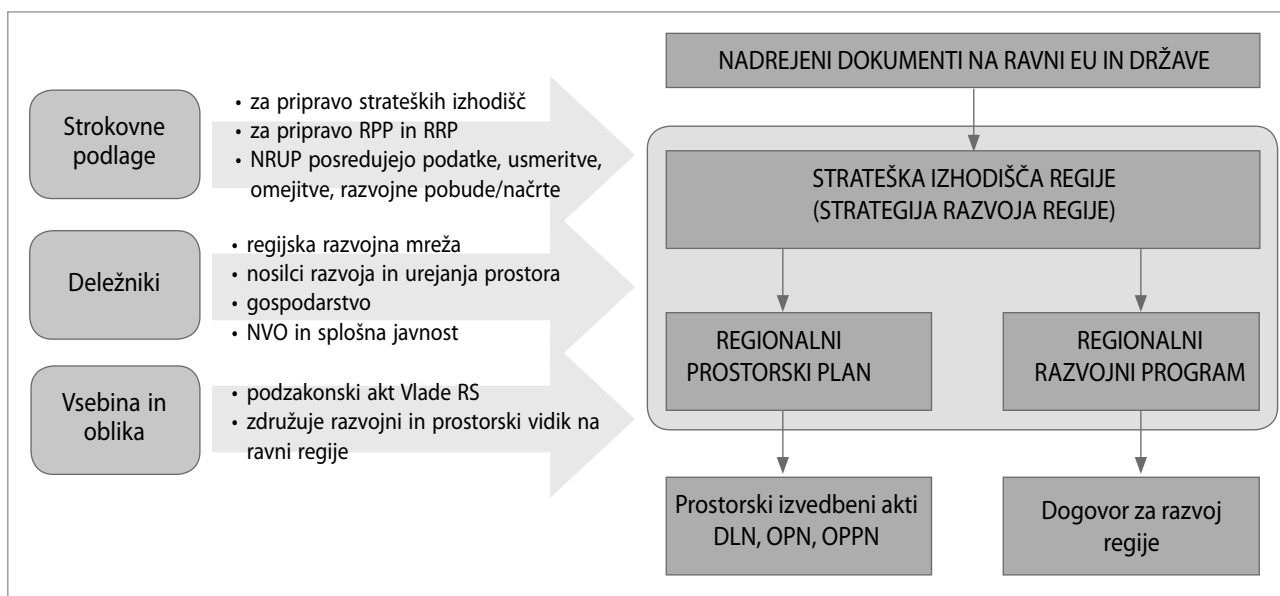
Prostorsko načrtovanje ni vključeno v sistem razvojnega načrtovanja, zato smo iskali rešitve, s katerimi bi prostorsko in razvojno načrtovanje povezali na strateški ravni. Že ZUreP-2 je postavil okvir za povezovanje prostorskega načrtovanja z razvojnim, vendar v praksi ostajamo pri istem že uveljavljenem sistemu s poudarjenim izvedbenim prostorskim načrtovanjem.

Glede na upravno razdelitev države se rešitev kaže le v povezovanju strateškega prostorskega načrtovanja z razvojnim načrtovanjem na regionalni ravni, saj bi morali biti cilji in nameni predvsem celovit pristop k urejanju prostora, doseganje sinergijskih učinkov s pripravo integralnih projektov in doseganje večje učinkovitosti pri izvajanju trajnostnega razvoja. S tem smo pri ministrstvu poskušali povezati prostorsko in razvojno načrtovanje na regionalni ravni in skupaj s tedanjim Direktoratom za regionalni razvoj (v nadaljevanju: MGRT DRR) tedanjega Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo sofinancirali izdelavo CRP-projekta *Model povezovanja*

prostorskega in razvojnega načrtovanja na regionalni ravni (v nadaljevanju: CRP-projekt), Služba za lokalno samoupravo Ministrstva za javno upravo pa je sodelovala kot opazovalec.

CRP-projekt je pokazal, da je model povezovanja razvojnega in prostorskega načrtovanja na regionalni ravni izvedljiv kljub odsotnosti regionalne administrativne ravni. Predlagan je bil predhodni skupen celovit razmislek o razvoju regije, tj. skupna (prostorska in razvojna) strategija razvoja regije (v nadaljevanju: SRR) kot dokument, ki določi cilje in smer razvoja, v kateri želi regija delovati v naslednjih letih. V SRR naj bi se na podlagi analize, strateškega razmisleka in vključitve vseh ključnih udeležencev na participativen način določili vizija in cilji razvoja ter način, kako jih dosežati. *Regionalni razvojni program* (v nadaljevanju: RRP) in RPP sta bila predlagana kot dokumenta, ki bi na podlagi predhodno pripravljene SRR določila ključne izvedbene korake in prostorske danosti, kako naj regija doseže zastavljene cilje razvoja.

Rezultati CRP-projekta naj bi bili podlaga za celovitejši pristop v okviru nove finančne perspektive 2021–2027 ter strokovna podpora za dopolnitev zakonodaje na področju prostorskega in razvojnega načrtovanja na regionalni ravni ter na področju povezovanja na lokalni ravni. Pri pripravi ZUreP-2 so bili

Slika 2: Model povezovanja prostorskega in razvojnega načrtovanja na regionalni ravni (vir: Nared idr., 2018)

rezultati CRP-projekta le delno upoštevani, ZSRR-2 in ZLS pa v vmesnem času nista bila dopolnjena. Ker ministrstvo po uveljavitvi ZUreP-2 ni podprlo priprave RPP, so morale razvojne regije predloge RRP za obdobje 2021–2027 pripraviti brez celovitega razmisleka o prostorskem razvoju in brez prostorske umeščenosti razvojnih projektov.

V skladu z ZUreP-3 je RPP podlaga za pripravo RRP in se lahko sprejme najpozneje skupaj z njim. V RPP se država in občine uskladijo o prihodnjem razvoju regije ter določijo bistvene razvojne priložnosti. Navedeno pomeni, da RPP prevzema vlogo in namen SRR, predlagana v CRP-projektu. RPP določa cilje in prednostne naloge prostorskega razvoja v regiji, zasnove razvoja poselitve, razvoja v krajini in razvoja infrastrukture ter usmeritve za njihovo izvajanje.

5 Testiranje priprave regionalnih prostorskih planov

Ker je RPP nov dokument, s katerim doslej nismo imeli izkušenj, razen poskusov priprave RZPR po ZUreP-1 iz leta 2003, je ministrstvo leta 2019 Urbanističnemu inštitutu Republike Slovenije (v nadaljevanju: UIRS) naročilo izdelavo strokovnega gradiva za navodila za vsebino, obliko in način priprave RPP (glej Koblar idr., 2019). Menili smo, da potrebujemo za pripravo RPP jasna in enotna navodila, saj bi sicer ob pomanjkanju izkušenj pripravljavcev na regionalni ravni, verjetno dobili medsebojno neprimerljive dokumente, njihova kakovost pa bi bila vprašljiva. Cilj naloge je bil pripraviti navodila o

vsebini in obliki RPP skupaj z ilustrativnimi/vzorčnimi prikazi in navodila glede načina priprave RPP.

Dodatno smo v *Pilotnem projektu za implementacijo prostorske in gradbene zakonodaje* (v nadaljevanju: PILOT MOP) med drugim testirali tudi pripravo RPP (v nadaljevanju: PILOT MOP – Področje 1 RPP) (glej Ministrstvo za okolje in prostor, 2022). PILOT MOP je preizkušal izvedljivost, povezanost in povezljivost nalog, ki jih predpisuje prostorska in gradbena zakonodaja. V okviru projekta PILOT MOP so naloge PILOT MOP – Področje 1 RPP izvajale testne regionalne razvojne agencije (v nadaljevanju: RRA): RRA Koroška d. o. o., Razvojni center Novo mesto (RRA Jugovzhodna Slovenija) in Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d. o. o. Idrija (ICRA, mrežna RRA Goriška). S projektom smo želeli:

- poenotiti način priprave, vsebino in obliko RPP,
- opredeliti terminske, kadrovske in finančne pogoje za pripravo RPP,
- preizkusiti pripravo RPP z vidika systemske uvedbe regionalnega prostorskega planiranja kot kontinuiranega procesa.

Pri izvedbi nalog je z recenzentsko svetovalno vlogo sodelovala tudi projektna skupina, ki so jo sestavljali predstavniki Zbornice za arhitekturo in prostor Slovenije (ZAPS), Združenja regionalnih razvojnih agencij Slovenije (RRA GIZ), UIRS, MGRT, DRR, Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) ter Urada za makroekonomske analize in razvoj (UMAR). Izvajalec projekta, ki se je končal konec leta 2022, je bil Geodetski inštitut Slovenije.

Projekt, testiranje in recenzije projektne skupine kažejo, da je regionalno prostorsko planiranje izvedljivo kljub odsotnosti regionalne upravne ravni. Sodelujoči so ugotovili tudi, da so obstoječe regionalne razvojne agencije trenutno najprimernejše za prevzem vloge pripravljavca RPP. Sodelujoči so kot rezultat testiranja izdelali:

- organizacijski model za pristop pri pripravi RPP (dodatno oblikovanje odbora za prostor pri razvojnem svetu regije in oblikovanje strokovne skupine iz predstavnikov občin v regiji), vzorčni primer *Izhodišč za pripravo RPP* (struktura poglavij in vsebina),
- orodja in metode v podporo procesu regionalnega prostorskega planiranja,
- dopolnitve in popravke *Navodil o vsebini, obliki in načinu priprave RPP*.

V uveljavljenem sistemu prostorskega načrtovanja je proces prostorskega načrtovanja izenačen s postopkom priprave prostorskega akta. Zato je v prihodnje nujno treba poudariti proces prostorskega načrtovanja kot kontinuirano dejavnost, v okviru katere se med drugim pripravljajo tudi prostorski akti. Regionalno prostorsko planiranje se uvede kot kontinuiran proces, ki zahteva neprekinjeno strokovno delo. Z vidika odgovornega in celovitega upravljanja prostora je strateško regionalno prostorsko planiranje nujno, vendar je težka in zahtevna naloga za vse udeležene, zato naj se čim prej začne s pripravo prve generacije RPP za vse razvojne regije v državi. Rezultati in ugotovitve v projektu PILOT MOP – Področje 1 RPP so lahko podlaga za sistematično uvedbo regionalnega prostorskega planiranja v Sloveniji.

6 Regionalno prostorsko planiranje

Ključne potrebe za vsa razvojna načrtovanja so prostor in iz njega izhajajoči oziroma nanj vezani prostorski potenciali. Prostor je omejena dobrina, zato je treba z njim ravnati odgovorno. Izhodišča za oblikovanje projektov za spodbujanje skladnega regionalnega in trajnostnega prostorskega razvoja so prostorski potenciali, ki jih oblikujejo specifične kombinacije gospodarskih, družbenih in okoljskih značilnosti v urbanem in ruralnem prostoru. Evropska skupnost daje pri porabi javnega denarja prednost integralnim razvojnim projektom, ki morajo izkazovati usklajene gospodarske, socialne in okoljske potrebe v konkretnem prostoru. Pri ocenjevanju integralnih razvojnih projektov se upoštevajo endogeni potenciali regij, urbanih in podeželskih območij ipd., zato je v prihodnje potrebna priprava takih razvojnih programov, ki bodo utemeljevali ključne potrebe razvojne regije in občin z integracijo različnih vsebinskih področij.

Zato se z regionalnim prostorskim planiranjem v sistemu prostorskega načrtovanja uvajata bistveni novosti pri pripravi strateških prostorskih aktov:

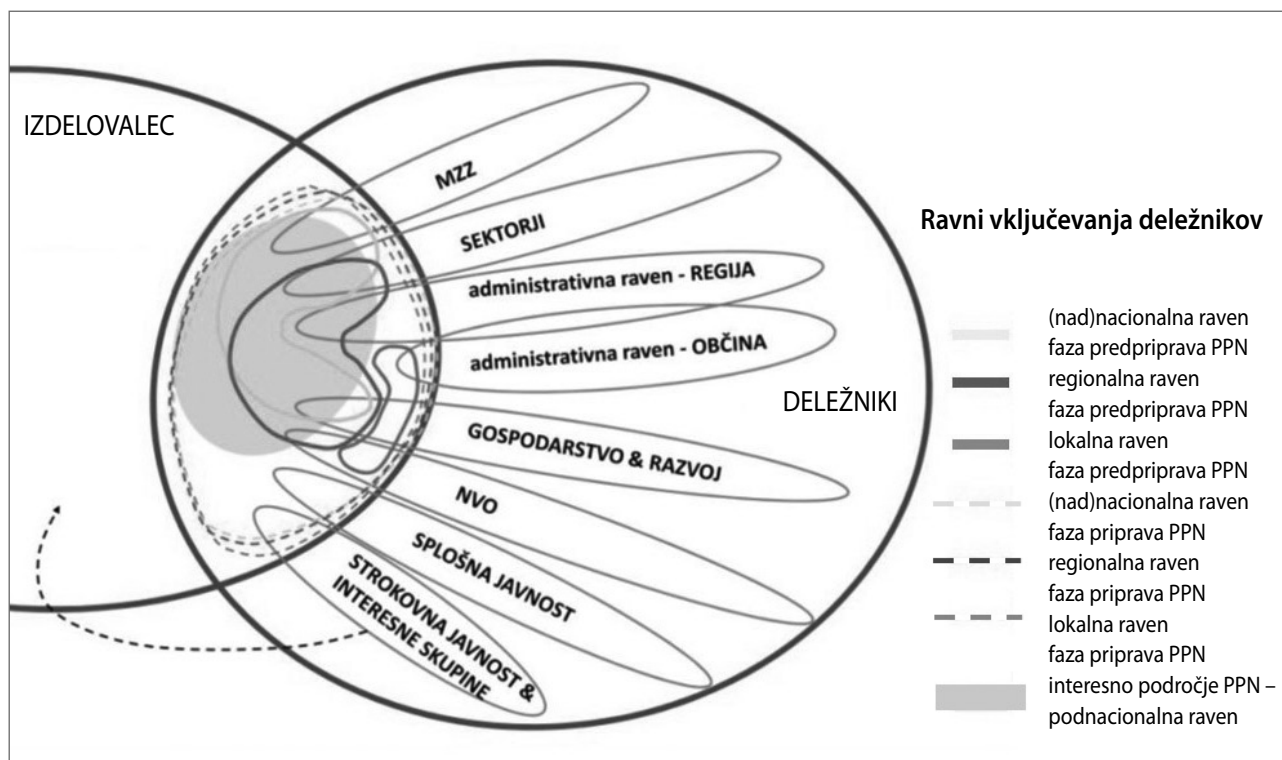
1. Celovit pristop k urejanju prostora – povezovanje prostorskega in razvojnega načrtovanja: urejanje prostora na regionalni ravni je ključnega pomena za skladen regionalni razvoj in uravnotežen prostorski razvoj države. Z RPP se država in občine dogovorijo in uskladijo o prostorskem razvoju posamezne razvojne regije ter določijo bistvene razvojne priložnosti in usmeritve. S celovitim pristopom na območju (ang. *placebased*) želimo doseči prostorsko racionalen, uravnotežen in usklajen razvoj. Za doseganje trajnostnega razvoja je nujno sočasno obravnavanje in povezovanje različnih vidikov, tj. socialnega, ekonomskega, okoljskega in prostorskega.
2. Participativni pristop – enakovredno sodelovanje nosilcev urejanja prostora in občin: z dobrim sodelovanjem različnih udeležencev pri urejanju prostora in administrativnih ravni želimo pripraviti RPP tako, da bo sprejet in podprt s strani vseh relevantnih udeležencev. V uveljavljenem sistemu prostorskega načrtovanja udeleženci z različnih administrativnih ravni nimajo enake vloge. V postopku priprave RPP je treba vsem ključnim udeležencem omogočiti enakovreden dialog ter sodelovanje in usklajevanje rešitev ob upoštevanju vseh sektorskih razvojnih in varstvenih ciljev in občinskih interesov.

V postopku priprave RPP je nujna aktivnejša vloga resorjev (ministrstva in državne javne službe) in drugih udeležencev, ki naj s svojimi razvojnimi akti in drugimi strokovnimi podlagami (v nadaljevanju: SP) prispevajo več že v začetni fazi postopka priprave RPP. Za usklajene in dogovorjene odločitve o razvoju je nujno sodelovanje in usklajevanje rešitev ob upoštevanju vseh sektorskih razvojnih in varstvenih ciljev in občinskih interesov, le tako bo RPP lahko podlaga za nadaljnje odločitve (za resorne politike, izvedbene prostorske akte na državni in lokalni ravni). Izdelani in sprejeti RPP bodo podlaga za nadaljnje podrobnejše prostorsko načrtovanje prostorskih ureditev državnega pomena in tudi prostorskih ureditev lokalnega pomena.

7 Prednosti priprave regionalnih prostorskih planov

Prednosti uvajanja regionalnega prostorskega načrtovanja in priprave regionalnih prostorskih planov so zlasti:

1. Vlogo koordinatorja na nacionalni ravni prevzame Direktorat za prostor in graditev ministrstva (v nadaljevanju: DPG MNVP): za pripravo RPP je bistvenega pomena dogovor med državo in občinami. Zaradi zagotavljanja

Slika 3: Shema vključevanja udeležencev glede na njihovo vlogo v procesu priprave pomorskega prostorskega plana in glede na vsebine oziroma relevantnost teritorialne ravni (vir: Goličnik Marušič idr., 2018)

- gospodarnosti in racionalnosti postopka priprave RPP bo koordinacijo in usklajevanje med resorji na nacionalni ravni v postopkih priprave RPP prevzel DPG MNVP. S tem je načrtovana tudi vzpostavitev komisije za prostorski razvoj, ki jo je določil že ZUreP-2.
- RPP pomeni razbremenitev občin: z uvedbo regionalnega prostorskega načrtovanja in ukinitvijo strateškega dela občinskega prostorskega načrta (v nadaljevanju: OPN) je država želela občine razbremeniti, zmanjšati kopičenje občinskih strateških dokumentov in jih premakniti na večkrat primernejšo regionalno raven. Zato priprava RPP s tem pomeni tudi zmanjšanje stroškov priprave OPN in SP za vsako občino (vsaj v primerih manjših občin).
  - S pripravo RPP se zmanjšajo stroški občine, namenjeni prostorskemu načrtovanju: prispevek občine, namenjen sofinanciranju priprave RPP, bo bistveno nižji od stroška izdelave OPN in SP zanj. Občine bodo dodatno pridobile, saj bodo v postopku priprave RPP lahko nekatere SP, zlasti SP resorjev, izdelale za širše območje. Pri pripravi RPP se bodo upoštevali tudi podatki in SP, pripravljeni v postopku razvojnega načrtovanja (priprava RRP).
  - Okoljska presoja RPP lahko nadomesti postopek celovite presoje vplivov na okolje (v nadaljevanju: CPVO) za OPN: vsebine RPP bodo okoljsko presojane, izdelano bo okoljsko poročilo (v nadaljevanju: OP za RPP) in izve-

- den postopek CPVO. Če bodo v tem postopku CPVO presojane tudi prostorske ureditve lokalnega pomena, jih ne bo treba ponovno presojati v okviru priprave OPN. Za OPN je v skladu z novim ZUreP-3 mogoča znatna postopkovna olajšava, če v postopku njegove priprave ni potrebna izvedba celovite presoje vplivov na okolje.
- Vsebina RPP je lahko podlaga za nov, fleksibilnejši način ugotavljanja skladnosti OPN: RPP določa cilje, prednostne naloge in usmeritve za prostorski razvoj razvojne regije, predvsem usmeritve za razvoj poselitve, razvoj v krajini in razvoj gospodarske javne infrastrukture. Med drugim opredeljuje mesta, druga urbana naselja oziroma morebitna druga naselja, ki so pomembna za razvoj regije, določa širša mestna območja, podaja zasnove omrežij družbene infrastrukture, gospodarske javne infrastrukture, stanovanjskih območij in zelenega sistema regije ter navaja prednostna območja za razvoj posameznih dejavnosti, ki so pomembne za regijo in povezave s sosednjimi območji. RPP bo določil tudi usmeritve za OPN, ki jih bodo morale občine upoštevati v prihodnje. Zato bi se lahko skladnost OPN preverjala le s sprejetimi RPP.

8 Priprava prve generacije regionalnih prostorskih planov

RPP bodo v pomoč pri pripravi integralnih projektov, s čimer bodo pripomogle k celovitejšemu pristopu načrtovanja razvoja v finančni perspektivi 2028–2035. Ministrstvo bo sofinanciralo pripravo prve generacije RPP v vseh razvojnih regijah v Sloveniji. Priprava te bo potekala sočasno v vseh 12 razvojnih regijah v državi, ministrstvo pa jo bo usmerjalo.

Cilj je poenotena priprava prve generacije RPP v vseh razvojnih regijah v državi in ob tem se želijo zagotoviti:

- enotna uporaba razpoložljivih podatkov,
- strokovne, kakovostne in zakonite rešitve na področju prostorskega razvoja v regiji,
- usklajenost razvojnih rešitev na nacionalni in medobčinski ravni,
- uravnoteženost razvojnih vidikov za ohranjanje okolja,
- enoten postopek priprave RPP,
- vključenost vseh relevantnih udeležencev v postopek priprave RPP.

Ministrstvo v pomoč regijam pri pripravi prve generacije RPP vse relevantne informacije objavlja na spletni strani Urejanje prostora na regionalni ravni (Portal Gov.si).

9 Udeleženci v postopkih priprave prvih regionalnih prostorskih planov

V skladu z ZUreP-3 bodo v postopku priprave RPP sodelovali ti udeleženci, vsak v okviru svojih pristojnosti:

- pripravljavec RPP,
- izdelovalec RPP,
- občine v posamezni razvojni regiji,
- resorji, ministrstva in državne javne službe,
- lokalne gospodarske javne službe,
- predstavniki ključnih gospodarskih subjektov na območju razvojne regije,
- predstavniki nevladnih organizacij (kot predstavniki javnosti),
- organi odločanja v razvojni regiji: svet regije in razvojni svet regije,
- MNVP, DPG,
- Komisija vlade za prostorski razvoj in Prostorski svet,
- Vlada Republike Slovenije.

10 Vloga pripravljavca in vloga izdelovalca

Pri tem ministrstvo dosledno ločuje vloge izdelovalca in pripravljavca RPP: *priprava RPP ≠ izdelava RPP*. Priprava RPP pomeni vodenje postopka priprave RPP in obsega te naloge in dejavnosti pripravljavca RPP:

- zagotavlja sodelovanje vseh relevantnih udeležencev pri urejanju prostora;
- skrbi za usklajevanje interesov med državo in občinami v regiji;
- skrbi za zgodnje in učinkovito obveščanje in sodelovanje javnosti;
- v skladu s predpisi, ki urejajo javno naročanje, izbere izdelovalce RPP ali njegovih posameznih sestavin, izdelovalce specifičnih SP in izdelovalce OP za RPP.

Pripravljavec RPP mora za vodenje postopka priprave RPP zaposliti ustrezno usposobljeno osebo, tj. strokovnjaka s področja prostorskega načrtovanja. Vodja projektne skupine, ki bo vodila postopek priprave RPP, je lahko strokovnjak s področja arhitekture, krajinske arhitekture, urbanizma, prostorskega načrtovanja, geografije ali znanosti o okolju.

Izdelava RPP pomeni izdelavo prostorskega akta v posameznih fazah postopka priprave RPP. Izdelovalec RPP mora v skladu s 45. členom ZUreP-3 zagotoviti interdisciplinarno skupino. V okviru projekta PILOT MOP – Področje 1 RPP so testne regije predlagale spremembe glede interdisciplinarne skupine, ki naj jo zagotavlja izdelovalec RPP. Priporočajo, naj se glede na značilnosti RPP, njegovo merilo in s tem raven obravnave, ki je izrazito strateška in ne izvedbena, interdisciplinarnost zagotavlja s skupino, sestavljeno iz arhitektov, krajinskih arhitektov, prostorskih načrtovalcev, geografov in komunikologov/sociologov/antropologov ali drugih, ki imajo izkušnje s komunikacijo z javnostmi. Ker se bodo pripravljavci RPP med seboj razlikovali, ocenjujejo, da je bistveno, da se omenjena znanja za izdelavo RPP zagotavljajo na ravni celotne skupine pripravljavec/izdelovalec. Glede na vsebino, obseg in obliko RPP naj se ta skupina po potrebi dopolni z osebo s področja gradbeništva, prometnega inženirstva, agrarne ekonomike, biologije, ekonomije (urbana ekonomika), gozdarstva, ekologije, geodezije in po potrebi drugih.

11 Finančni okvir

ZUreP-3 določa, da morajo regije najpozneje do 31. decembra 2026 pripraviti in sprejeti RPP, sredstva za RPP pa morajo biti v višini 60 % celotnega stroška zagotovljena v državnem proračunu. Strošek prve generacije RPP je že bil ocenjen. Okvirna vrednost in merila za določanje vrednosti priprave RPP so bila predlagani že v CRP-projektu. Sredstva, potrebna za pripravo RPP, so bila ocenjena v višini 1.800.000 evrov, povprečno po 150.000 evrov na razvojno regijo. Okvirni strošek priprave RPP je bil ponovno preverjen v poznejših nalogah. Ko je bil leta 2017 ZUreP-2 predlagan v obravnavo Vladi Republike Slovenije, je ministrstvo v vladnem gradivu ocenilo in podrobneje navedlo posledice, ki naj bi jih sprejetje zakona imelo tudi zaradi uvajanja novega instrumenta RPP v vseh 12 razvojnih regijah, te naj bi znašale več kot 40.000 evrov. Pri oceni finančnih posledic se je predvidevalo, da bi bila priprava RPP vsebinsko povezana s pripravo RRP, zato bi lahko uporabili določene SP, ki že obstajajo, prav tako tudi usposobljen kader, ki bi usklajeval različne interese v prostoru. V okvirni strošek priprave RPP so bila vključena sredstva za vodenje postopka priprave, sredstva za izdelavo dokumenta in sredstva za izdelavo njegovih SP, ki so bila ocenjena na približno 300.000 evrov na razvojno regijo, kar pomeni skupaj 3.600.000 evrov.

Pri ministrstvu smo na podlagi predhodnih študij in ugotovitev ponovno ocenili strošek priprave prve generacije RPP in v skupno oceno vključili te nujne stroške:

- Strošek pripravljavca RPP, ki vodi postopek priprave RPP, v ta namen mora zaposlovati ustrezno usposobljeno osebo, tj. strokovnjaka s področja prostorskega načrtovanja. Vrednost je ocenjena kot strošek enega zaposlenega in materialnih stroškov.
- Strošek izdelave RPP – celoten strošek izdelave RPP v vseh regijah v državi je ocenjen na 1.800.000 evrov, povprečno po 150.000 evrov na razvojno regijo. Merili za določitev vrednosti izdelave RPP v posamezni regiji sta število prebivalcev in površina regije v km².
- Stroški izdelave obveznih SP po ZUreP-3 – zagotovilo jih bo ministrstvo med letoma 2023 in 2024 za vse razvojne regije v državi.
- Strošek izdelave OP za RPP za postopek CPVO po predpisih, ki urejajo področje varstva okolja – vrednost je ocenjena ekspertno, višino sredstev, potrebnih za izdelavo OP za RPP v vseh razvojnih regijah, ocenjujemo na 1.200.000 evrov.

Ker se regije med seboj razlikujejo, bo pred začetkom sofinanciranja za vsako posamezno razvojno regijo narejena ločena finančna konstrukcija priprave prvega RPP.

12 Sklep

V sistemu urejanja prostora je nujno treba na novo definirati strateško prostorsko načrtovanje ter ga vsebinsko in procesno ločiti od izvedbenega. Pri pripravi strateških prostorskih aktov, tudi na regionalni ravni, sta nujna celovit pristop k urejanju prostora s povezovanjem prostorskega in razvojnega načrtovanja ter participativni pristop z enakovrednim sodelovanjem državnih resorjev, ministrstev, državnih javnih služb in občin. Za pripravo RPP je bistven dogovor med državo in občinami. Nujna je aktivnejša vloga predvsem resorjev (ministrstva in državne javne službe), ki naj s svojimi razvojnimi akti in drugimi SP prispevajo več že v začetni fazi postopka priprave RPP. RPP pomeni vsebinsko in finančno razbremenitev občin, saj se bo strateški del OPN premaknil na regionalno raven. Priprava RPP pomeni tudi zmanjšanje stroškov priprave OPN in SP za vsako občino.

Rezultati in ugotovitve v projektu PILOT MOP – Področje 1 RPP in strokovnjakov, ki so sodelovali pri pripravi gradiv in dokumentov za proces prve generacije RPP, izkazujejo, da se mora regionalno prostorsko planiranje v Republiki Sloveniji uvesti kot kontinuirana dejavnost. Z vidika doseganja trajnostnega prostorskega razvoja je priprava prve generacije RPP nujna, vendar pa je za vse udeležene kompleksna in zahtevna. Izvedljiva je le ob povezovanju, sodelovanju in usklajevanju vseh udeleženi.

Valentina Lavrenčič, univ. dipl. ing. arh.

Ministrstvo za naravne vire in prostor, Sektor za strateški prostorski razvoj, Ljubljana
E-pošta: valentina.lavrencic@gov.si

Mag. Lenča Humerca Šolar, univ. dipl. geog. in anglistka

Ministrstvo za naravne vire in prostor, Sektor za strateški prostorski razvoj, Ljubljana
E-pošta: lenca.humerca-solar@gov.si

Blaž Barborič, mag. geog.

Geodetski inštitut Slovenije, Ljubljana
E-pošta: blaz.barboric@gis.si

Viri in literatura

Goličnik Marušič, B., Barborič, B., Bizjak, I., Cotič, B., Gulič, A., Karničnik, I., Kete, P., Kovačič, B., Mušič, B., Radovan, D., Tominc, B., in Viršek Ravbar, N. (2018): *Projekt V5-1653: Razvoj procesa in postopkov priprave integralnega pomorskega prostorskega načrtovanja*. Ljubljana, Urbanistični inštitut Republike Slovenije.

Koblar, S., Gulič, A., Mušič, B., Cotič, B., in Štaut, L. (2019): *Priprava navodil za vsebino, obliko in način priprave regionalnega prostorskega plana*. Ljubljana, Urbanistični inštitut Republike.

Ministrstvo za okolje in prostor (2022): *Pilot MOP – Področje 1: Zagotovitev podatkov za vzpostavitev prostorskega planiranja na regionalni ravni*. Ljubljana.

Ministrstvo za okolje in prostor (2016): *Predlog Zakona o urejanju prostora – predlog za obravnavo*. Ljubljana.

Nared, J., Hudoklin, J., Hočevar, I., Zavodnik Lamovšek, A., Drobne, S., Rozman, U., Kavaš, D., Koman, K., Rus, P., Kozina, J., in Repolusk, P. (2018): *Projekt V6-1652: Model povezovanja prostorskega in razvojnega načrtovanja na regionalni ravni v okviru ciljnega raziskovalnega programa »CRP 2016« v letu 2016*. Ljubljana.

Zakon o lokalni samoupravi (ZLS). Uradni list Republike Slovenije, št. 94/07, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12, 14/15, 11/18, 30/18, 61/20 in 80/20. Ljubljana.

Zakon o prostorskem načrtovanju (ZPNačrt). Uradni list Republike Slovenije, št. 33/07, 70/08, 108/09, 80/10, 43/11, 57/12, 57/12, 109/12, 76/14, 14/15, 61/17 in 199/21. Ljubljana.

Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2). Uradni list Republike Slovenije, št. 20/11, 57/12, 46/16 in 18/23. Ljubljana.

Zakon o urejanju prostora (ZUreP-1). Uradni list Republike Slovenije, št. 110/02, 8/03, 58/03, 33/07, 108/09, 80/10 in 61/17. Ljubljana.

Zakon o urejanju prostora (ZUreP-2). Uradni list Republike Slovenije, št. 61/17, 199/21 in 20/22. Ljubljana.

Zakon o urejanju prostora (ZUreP-3). Uradni list Republike Slovenije, št. 199/21, 18/23, 78/23 in 95/23. Ljubljana.